

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen. Ára negyvedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 6 hasábos sorát 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A nyilttérű cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

július—decemberi folyamára.

Egészévre 12 forint.

Félévre 6 "

Évnegyedre 3 "

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár, július 5.

Kedves barátom!

Ha az idők jele nem csal, s szabad a jelenből a jövőre következtetünk, úgy hazánk ege felett, nem soká szebb idők fognak derülni; mert a jogeljárás ridég elmélete, bebizonyítja önmagáról, hogy államéletünk rendszerével nem egyezik; mert uralma alatt, jót semmit, rosszat sokat eredményezett, s azon férfiaknak, kik a kormány gyeplőt kezükbe fogják venni, jutott a szép, de nehéz feladat behégeszteni a sebeket, s helyrehozni azon hibás és kártékony hatású lépéseket, melyeket elődeik államéletünkön ejtettek, s melynek színhelye hazánk legnagyobb mérvben volt.

Könnyíti őket e súlyos helyzetben uralkodónk atyai szándéka, de könnyíteniük kell önmagunknak is, hogy ne bukkanjunk újra meg újra oly sziklákba, melyeken a legszenzibb akarat, a legbuzgóbb óhaj hajótörést szenvedhet.

Fájdalom tagadhatlan tény az, hogy azok urak, kik oly súlyos csapásokat mértek szegény hazánkra, azon csekély mozgalmakat igyekeztek önrészkre, mint politikai tőkét, kizsákmányolni, melyek nálunk az elfojtott szenvedések kitörései voltak 1861-ben. Melyeknek irányuk azonban a figyelő ész előtt a külszinnel ellentétben állott; mert nemzetünk akkori mozgalmának iránya a törvények létesítése volt, és így a sanctio pragmatica értelmében ragaszkodunk ö Felsége urunk és királyunkhoz, ragaszkodunk az államkapocshoz, melyhez törvényeink erejénél, földirati fekvésünk és nemzetiségünknel fogva kötve vagyunk.

Elleneseink azonban a törvényszünet miatti panaszainkat, melyek talán nemzeti véralakunkból kifolyólag némelykor az ovatosságot félretekelték, elszakadó és felbontó vágnak bélyegeztették.

És mindazon hevesebb szavakat, melyeket egyik vagy másik meggyűlésén elhangzatán, mint megannyi bizonyítékuk vették fel állításuk bebizonyítása végett, hogy így az uralkodót atyai jóindulatában a bizalmatlanság konkolyával gátolják, melyet közibe és a nemzet közzé hinteni volt céljuk.

Fájdalom, egy ideig a siker hiedelmének örömeiben ringathatták magokat, de most, midőn Királyhágón tuli része böles eljárása folytán meggyőződünk, hogy a Felség nem pártok, hanem a nemzet uralkodója, a nemzet uralkodóját tiszteli, daczára annak, hogy a kormányt nem pártolhatta.

Figyelj kérlek csak a dolgok folyamára, s te, mint publicista, ki a napi eseményeket ébren kísérted, nem láttad-e azon különös jelenséget hazánkban, hogy azok, kik magokat par excellence jó érzelműeknek tartották, mily kárörvendve mutattak fel minden tettet vagy léptet, mely nem a szigorú ovatosság volt.

S nem jaldultak-e fel ugyan ök mind annyiszor, valahányszor uralkodónk atyai leereszkedéssel, vagy egy nemzeti küldöttségünket nyájasan fogadta, vagy honunk határain belül honfiainkkal társalgott, mert az uralkodó és nemzet közti kölcsönös bizalom azon bűverő, mely fondorlataikat ketté tőr. Ezt megátolni volt és lesz mindig hadifortély; ezt bizonyítja a mult, s ezt fogja mutatni a jövő, meg fogja látni, hogy a lehullt rendszer emberei minden léptikből csak mérget igyekeznének szivni.

Mint fognak igyekezni kimutatni, hogy a mi célunk egy oly független ország alkotása, mely a birodalom léte ellen tör, és hogy a nemzetiségeket, melyek hazánk szép

földjét velünk együtt birják, hogy akarjuk elnyomni.

Pedig Isten látja lelkünket, akkor mikor 1861-ben a jogérvényességének kilátásba helyezett elismerésekor méltánytalanok voltunk-e vagy egy társnemzethez? ök irányukba való tulságos engedékenységünknek alattomos czélok elérését adták okul. Üztünk-e valaha boszu-politikát, mely maga undorító, és következtetésében káros.

Ha fölemlítjük pedig, kedves barátom mindazt, mi az ök eljárásokban ferde, és bosszantó, mert tehetetlenségöknek öntudatában apró ferde tényekkel akarták nemzetiségünk jogaitól megfosztani, s vagyonából kivétközteni, egy oly hosszú lajstromot lehetne ez eljárásokról készíteniük, a milyen hosszan teltek el a lefolyt évek napjai!

Ámde hagyjuk ezt, sötét e tárgy, ne igyekezzünk a derülő hajnal befeketíteni, meg fogják látni, hogy mi társnemzeteinknek nem mérünk bükköt oly pohárral, minővel nekünk elleneseink s néha öp általunk méretni akartak, és midőn mi a trón körül fogunk seregelni, nem kizárólagosan részünkre vivjük ki királyunk kegyét, mert mi csak a közhaza javát óhajtuk.

De, hogy az elemozditódjék, okvetlen szükség még a látszatát is kerülni olynemű tett vagy lépésnek, mely a bizalom csorbítására szolgál, mutassuk be, hogy mi, kik eléjétől fogva csak az uralkodó személye, és a nemzet közti közeledésben láttuk bajaink orvoslatát, örömmel karolunk fel minden alkalmat, mely azt öregbíti, és hogy a törvényes kapocs erősebb, mint bármely más.

Igy reményem és bizom Istenben, ki kormányozza a népek és nemzetek sorsát, hazánk újra virágzóvá lesz.

Isten veled, hived. Gr. Bánffy Béla.

A minisztérium vége felé közelit.

(S.) Bécsi lapok hozzák a hírt, hogy ö Felsége a korábbi utiterv mellőztével, f. hó 3-kán Bécsbe visszaérkezett, s miután e napon az új kancellár is megtért falusi kirándulásából, általános azon hiedelem, hogy a minisztérium egy heti vajadás után, végét érendi, s az új kabinetbe lépők névsora nem-sokára hivatalosan közzé fog tétetni.

Bár hír szerint tetemes nehézségek merültek fel, a fennebbi közlemény hiteleségét látszik bizonyítani az illetékes „Botschafter“ legujabb „Schmerling“ című cikke, melyben e lap a dispositionis-fonddal szemben elvált kétoldalú kötelezettségeinek eleget téve, helyre hozza eddigi mulasztását, megtartja a bucszatot. Erre mutat az „Ost. D. Post“ közlése is, mely szerint ö Felsége haza érkezésének napján magán kihallgatáson fogadta: Majláth kancellárt, Mensdorf, Schmerling és Meeséry minisztereket. A „Presse“ pedig úgy értesül, hogy az új kabinet által követendő program már jun. 29-kén körvonalozva volt. A „Nat. Ztg.“ szerint e program következő: „a jogfolytonosság elismerése Lajthán innen, és tul a magyar korona kiegészítése, paritás a birodalom magyar és nem magyar részeiben.“ stb.

Hogy az „Öster Ztg.“ a rendszer megbukását jelenti, ezen nincs semmi meglepő; feltűnő azonban, hogy Schmerling ur leléptetését — a „Schles. Ztg.“ távirata szerint — az osztrák diplomacia is tudatta az illető kabinetekkel, azon megjegyzéssel: „hogy az Austriában történt változások kizárólag a belügyekkel vannak összefüggésben, s azok semmi hatást sem gyakorolnak a birodalom külpolitikájára.“

De nemcsak a beldiplomacia, de a külföld is nagy fontosságot tulajdonít e változásnak. Legelső sorban látjuk e részben Franciaországot. Ugyanis Drouyn de Lhuys külügyér több versen kérdésközdött a minisztérium jelentőségéről Metternich hgnél. Oka, mert Párisban retrograd értelemben fogták fel azt az első pillanatban, minthogy jeleket vél felfedezni a francia diplomacia, melyek Austriának Oroszországhoz közeledésére mutatnának. Ugy látszik azonban, hogy a francia külügyér meg lön nyugtatva, mert a „Moniteur“ kiemeli, „hogy Austria nagy horderejű átalakulás küszöbén áll.“ Párisi újabb hírek szerint ott azt várják az újabb fordulattól, hogy

a fellépő kabinet politikája a nemzetiségek igényeinek eleget fog tenni.

Hogy Majláth kancellár felléptekor már körvonalozott programmal birt, több mint valószínű, s államférfiai tapintatának eddig bizonynyal sikerült lesz az ideiglenesen államminiszterre tett Beleredi-vel egyetértésre jutni. A részleteket csak később fogjuk megismerni, de teljes bizalommal vagyunk arra nézve, hogy e megállapodások, míg egyfelől a jogfolytonosság alapján meg fogják nyugtatni Magyarországot alkotmányos jogainak biztosítékait illetőleg: ugyanakkor világos tanujelét adandják annak is, hogy a Lajthán tul országokra nézve, a magyar államférfiak befolyásának öregbedése azt jelenti, miszerint a magyarországi pártok bármelyikének politikai programjában első helyen áll az is, hogy a Lajthán tul lakó testvéreink alkotmányos jogainak fejlődése, megszilárdulása biztosítottassék, mert ez reájok nézve, de mi reánk is nyereség az alkotmányos élet érdekében.

Igaz, hogy a még ki nem ábrándult centralistáknak lehet okuk a buslakodásra, füstbe menvén a költséges és így fényes kísérlet, a melynek tarthatlanságát higgadt államférfiak már régen belátták; de a vagyoniag kimerített népeknek már is van okuk öröme, ha bebizonyul ama, éppen most érkezett hír, hogy a hadsereg békelábra állítása rendeltetett el: Olaszországban, Dél-Tirolban, Galicziában, Schleswig-Holsteinban, miáltal számos milliók lesznek meggazdálkodva. Jelen pénzügyi bajainkban, a minisztérium lehető befejezése mellett, ez a legkellemebb hír, melyet kaphatunk, s méltán nevezhető örvendétes, korszerű kezdetnek, a minek jó gyümölcsei, ez irány követése mellett, el nem maradhatnak.

Országgyűlési beszéd.

melyet nmltgu székhelyi gróf Majláth György ur ö execa, az 1861-diki országgyűlésen aug. 21-kén, a felsőházban, mint akkori királyi tárnokmester s a felsőház al-elnöke tartott. *)

En ritkán éltem vissza a mélt. főrendek béke-ttrésével s azért e végperezben bocsánatukra számított, ha egy-két szót ejtek a helyzet constatiozása végett, különösen constatiozása végett azon férfiak helyzetének, kik october 20. után a magyar kormány élére állottak. (Halljunk! Halljunk!) Hogy ezt tehessem, és hogy a jelen állapot érthetővé tegyem, egy rövid visszajáratás a multra szükséges. Nem akarok e tekintetben az 1848—49-diki időszakig visszatérni; ha tenném, a forradalomnak divattá vált feltétlen dicsoitése ellenében kellene felszólalnom, de magam is érzem, hogy közelebb állunk azon idöszakhoz, hogysem a történetörök kedvtüségével, vagy elfogultságával hozhassunk ítéletet oly események felett, melyeknek, ha nem részesei, legalább igen közelről érdekellet tanni valánk.

Az kétséget nem szenved, hogy ezek mély hatást gyakoroltak minden tekintetben, minden irányban és hogy actiót képeztek a szó teljes értelmében. Ezt csakhamar a reactio követte. És még kevésbé lehet hajlamom registratora lenni azon szomorú idöszaknak, mely a „vae victis“ sajnos illusztrációja volt. A reeriminatiok terét mindig meddönek bittem; de vészesnek tartanám e pillanatban, midőn nem ingerelni, nem izgatni, hanem nyugtatni és csillapítani minden honpolgárnak legszentebb kötelessége. Egy két vonással akarom esetelni az idöszakot, mely a transactio epocháját előzte meg.

A villafrancai béke után meg volt ingatva a birodalom nagyhatalmi állása; Magyarország viszont magát abban hitte megtámadva, mihez kegyeletének leggyöngédebb kötelékei fűzték: nemzeti létében; anyagilag pedig abban, mi függetlenségének egyedüli biztosítéka volt, t. i. vagyonának tökérejtében.

Miután minden kísérlet: jogos igényeinek érvényre juttatását és panaszainak orvoslását eszközölni, meghiusult: igen természetes, hogy az ingerültség nőttön nőtt, a figyelem egy nével a lázas ingerlékenységnek a külföld eseményein csüngött, és a sajtó a belélet meddö teréről leszorítva, s a közönség hajlamát követve, jó formán csak a külföldi izgalomnak volt majd nyílt, majd a sorok

*) Az új magyar korlátnak a bécsi lapokban több-ször említett beszédét, a mely gondolkodásmodjára világot vet, a „Pesti Hírnök“ közlése után van szerencsénk közreadhatni. Szerk.

közül olvasható, de mindenesetre folytonos közlönye.

Az észlelő figyelmét tehát azon körülmény, miként egy szikra elegendő arra, hogy az egész ország és utána a birodalom lángba boruljon, nem kerülhetne el. Már pedig ha nem láttam volna is a sürtü füstgomolyt nehezeden a leégett falvak felett; ha nem hallottam volna a tüzhelyekről elúzott békés polgárok jajveszékéseit; ha nem szemlélttem volna a polgárbábor minden borzadályait: még akkor is kötelességemnek tartottam volna mindent elkövetni, hogy a vészek e legnagyobbika honunktól eltávolítottassék.

És ezért, midőn az ugynevezett erősített birodalmi tanácsba több honfittársaimmal együtt meghivattunk, úgy hiszem, ez volt az elhatározó ok, mely bennünket hosszabb küzdés után arra birt, mikép e, bár rend- és törvénykülvli hivatást, mely a napi közvéleménnyel éles ellentétben állott, elvállaljuk. Tettük pedig ezt annál nyugodtabban, miután a küldetés inkább bizalmi, mint hivatalos színt viselt, s éppen azért semmi jogot nem veszélyeztetettünk, legfőkébb jogos igényünk érvényesítését ez utón is megkísérthettük.

Nem szándékom mélt. főrendek, a birodalmi tanács küzdelmeit elősorolni. Ha valaki, én legjobban érzem, hogy ottani működésünk hasonló volt a csepphez, mely a csordultig telt pohárban a folyadék kiömlését okozza.

De az anyai csalódnak alapjául szolgáló balhít ellenében szólalok fel, miszerint e tanácskozás során kifejtett eredmények a végelérőtlenedés, az anyagi elgyengülésnek lettek volna következményei, nem pedig azon erkölcsi okok összegének, melyek azokra batározó befolyással voltak. Ezen erkölcsi okok között első helyen áll kétségen tul a fejedelem öszinte és népei boldogítására irányzott jó szándéka és minden nehézségen diadalmaskodott akarata, az európai közvélemény erkölcsi sulya, és végre erőteljes támogatása azoknak, kik a birodalom minden részéből a fejedelem meghívására egybesereglettek, és kiket az előbbi rendszer nem kevésbé érezhetőleg sujtott.

Találkoztunk mi ott oly férfakkal és nem csak egy táborban, kik, a mi jellemet, tehetőséget és független önálló nézetet illet, a világ bármely alkotmányos honának díszére válnának. E tényezők közreműködésével keletkezett az october 20-ki államcselekvény.

Forduló pontot jelölt ez egy hagyományos politika irányában, országglási elvtől a birodalom egész területén az alkotmányosságot tüzte ki az addig alkalmazott abszolút rendszer helyébe, elismerte azt, hogy egy történetileg kifejlett államnak, mint Austria, egyedül a történeti jog képezheti legbiztosabb alapját. Kimondotta végül azt, hogy a historiai jogosultságok elismerése mellett, egy némelyikére a legmagasb államérdekeknek ezeket egy pontban egyesíteni okvetlen szükségességé vált.

Ez volt az october 20-diki fordulat vezéreszméje, ez iránygondolata. Magyarországot illetőleg az ösi alkotmányok helyreállítására, és ennek a birodalom egyéb országai igényeivel alkotmányos uton leendő öszhangzásba hozatala mondatott ki vezérelvtől, és még előbbi idökben az ország mindenkor „ad normam aliarum provinciarum“ szándékoltatott kormányoztatni, most az, mi saját alkotmányos életünkben helyesnek és életerősnek bizonyult, az önkormányzat elve, ezekre alkalmaztatni, viszont, a mi előbbi alkotmányos szerkezetünkben az együtltl feltételeinek tökéletesen meg nem felelt, és a változott országglási elvek, s idököt kifejlett viszonyok mellett, azoknak még kevésbé fogott volna megfelelni, a közös ügyek közös tárgyalása czéloztatott megállapíttatni.

Hogy ily közös ügyek, ily közös érdekek mindig léteztek, arra mutat már öseink gondoskodása is, kik törvények által kívánták biztosítani Magyarországnak a közös ügyek elintézésére vonatkozó befolyását; habár egy igen menthető feltéékenység öket mégis inkább az elszigeteltségre, mint ezen érdekeknek tisztába hozatalára birta.

És ha lehet szerénytelenség nélkül némi hibát tulajdonítani az eljárásnak, az kétségen kívül abban fektűt, hogy igen sok történeti rólunk nélkülünk, a mi velünk vagy talán ellentünk nem történt volna, és a minek utóhatása — akár mit tegyünk e részben, magunkat csalódnába ringatni nem szabad — reánk nézve maradandó leend. Ezen közös ügyek és közös érdekek első határozott közjogi kifejezését, igaz, az 1848-ki törvények által nyertek; és azok elintézésére nézve egy ministor rendeltetett közvetítőközegtől, mi talán már akkor sem volt elegendő, most pedig a változott viszonyok között, legalább hítem szerint, teljesen elégtelennek mutatkoznék.

En tehát úgy vagyok meggyőződve, hogy nem csak az öszes birodalom érdeke, hanem különösen

saját érdekünk is kívánja azt, hogy eziránt frigyessülés jöjjön létre az illető országok között, és úgy hiszem, hogy ha egyszer a szükségnek ez érteke gyökeret ver az országban, az egyesülési mód is fel fog találni. Magyarország beleletére nézve október 20-ika után mindenekelőtt a nemzetiségi kérdés lön méltányos módon megfejte; az ország kiegészítése közel kilátásba helyezte, végül a megyei rendszer — habár csak részben — visszaálltva.

Mindezekhez ő Felsője fejedelmi állásánál fogva azon föltételt volt kötni kénytelen, hogy az átmenet az anyagi érdekek sérelme, a rend megzavarása, a birodalom pénzforszáinak kiapasztása, nagyhatalmi állása és védelmi erejének csökkenése nélkül történjék, hogy a közjogi kérdéseknek a törvényhozás útján leendő megoldásáig is a végrehajtó hatalom fennakadás nélkül működhesse, és a közigazgatás keretei sikerrel foroghassanak. És mi e föltételek alatt elvállaltuk a közvetítés hálátlan szerepét; hálátlanak mondom, mert még a siker esetén is csak az utókor elismerésére számíthatni.

Tehettük pedig ezt teljes megnyugvással, mert egyrészt a közjogi kérdések s törvényhozásnak voltak fenntartva, másrészt a nemzetiségi igényeknek elégtételve, pedig nem szükséges a mélt. főrendeket Nagy Pál mondatára emlékeztetnem, hogy: „az elvesztett alkotmányt három nap állíthatja vissza, az elvesztett nemzetiséget nem pótolhatja semmi.” (Tetszés.)

A második, a mi helyreállított, a megyei rendszer volt, habár részben, de legfontosabb attribútumaiban, a mennyiben a kinevezett hivatalnokok helyett szabadon választott tisztviselők kezébe tétele le a végrehajtás, mi mindenestre nagy horderejű bizalmi tényt foglalt magában; a mennyiben továbbá a helyhatóságoknak a belvizsgálat és közügyek feletti ellenőrködési joga korlátlanul gyakorolva lön, miről a közgyűlések feletti jelentések elegendő tanúságot tesznek. Pedig ha jól emlékszem, Desseffy Aurél mondja egy helyen, hogy „nálunk századokon keresztül gyakorlott és azért a valódi életbe szövedött szokás hatalmával fogva csak az fekszik szilárd alapon, csak az számíthat tartós létre, mi a megyében, vagy helyesebben mondva: a helyhatósági rendszerben leli sarkpontját.”

A kérdés már most az, meg lön-e e fennírtított föltételeknek felelve? Mi jó hittel elmondhatjuk, hogy részünkről elkövetettünk minden, mi a kibékítés és kiengesztelés művét lehetővé tehető. Az alkotmányos élet megújulása alkalmával természetesen felmerült kiespangások irányában a lehető legnagyobb engedékenységet tanúsítottunk mindazon határig, melyen túl az vétkek gyöngeségé fajul. És tettük ezt nem erély, és nem bátorság hiányában, melyeknek komolyabb és a birodalomra nézve vésszerű pillanatokban elegendő bizonyítékát adtuk, hanem tettük azért, mert úgy hittük, hogy sokkal kevesebb vésszel jár a hosszasan elfojtott szenvedélyeket száz meg száz biztosító szelepen elpárolgatni, mint erőszakos repressio által explosiót idézni elő, mely az egész államszerkezetnek gépészeti fogta volna veszélyeztetni. Tettük azt azért is, mert hittük és éreztük, hogy oly 12 év után a kormányuk mindenekelőtt bizalomra van szüksége, és tudjuk azt, hogy míg a bizalmatlanság burjánként terjed, a bizalom igen gyöngye növény, mely gyengéd ápolást és hosszas kitűrést igényel, ha ki gyümölcseit éldelni kívánja.

Törekvésünket siker nem követte. Egy-két rajongót kivéve, ki minket bethűszerint ámentni hidnak tekintve, szeretett volna taposni, igazságtalanok lennénk, ha személyes viszonyaink iránt panaszt emelnénk, hálátlanok, ha azon támogatást nem említők fel, melyben a hon oly sok és jeles fia részéről találkozunk; de éppen annyira vétenénk az őszinteség ellen, melylyel a mélt. főrendeknek mindezt, de kivált e válságos perczben kétszeresen tartozunk, ha nem érintenők azt, hogy e gyámoly nem volt oly általános, miként a sikert biztosíthatna volna, és hogy különösen elleneink az oct. 20-iki fordulat horderejét sokkal sebesebben és élesebben fogták fel, mint azok, kiknek azt méltányolni érdekükben fektüdt volna. Nem színelést óhajtottunk, tudjuk, hogy a színelés minden tekintetben a legrosszabb politika, és tudjuk még azt is, hogy a magyarokból sok mindenféle válhatik, csak szolgál és képmutató nem. (Zajos tetszés.) De tagadást nem szenved, hogy az október 20-iki fordulat, legalább hitem szerint, őszinte békeajánlat volt, és éppen oly őszinte fegyvernunyvának kellett volna azt követni, mind azon pontig, midőn az egyedül illetékes harczmezőn, a törvényhozás útján volna meg a közjogi kérdések feletti vita. A helyett azon küzdelem, mely 12 éven keresztül a passzív ellenállás fegyverével vívatott, folytatva lön az engedményezett téren, és folytatva az engedményezett fegyverekkel. És innen az anomaliák serege, melylyel különösen a közigazgatás terén találkozunk; innen az, hogy például ugyanazon államtestben hivatalnokok, kik a dolog természete szerint arra lennének hivatalos, hogy egymásnak segédkezet nyújtsanak, ellenséges táboroként állanak egymás irányában, s az egyik lázítónak ezmeztetik, mert kötelességét teljesíti, a másik lázadónak, mert hite szerint alkotmányos tisztében jár el. Innen volt az, hogy a hazáruhá és felségsértés szavak oly pazarul hányattak, pedig ezen két fajta embernek, hála Istennek, nálunk egyiránt ritka; (zajos tetszés.) innen

az, hogy oly állapot idéztetett elő, mely, merem mondani, honukat kivéve, talán sehol nyolcz kilenc hónapon keresztül nem lett volna tartható, és mely a nemzet józanságáról legfényesebb bizonyosságot tesz. (Tetszés.)

De ez az főleg, mi állásunkat nehezé, mi különösen a közvetítés művét sikertelenné tette. Ezen állapotok és az október 20-iki határozásoknak a német-szláv tartományokban történt gyarló kivétel — mely az ottani közvéleményt méltán szállította irányukban sikra, — ezek idézték elő a febr. 26-i patenst, és vele az osztrák centralizáló irányzat győzelmét.

Nem szükséges a mélt. főrendeket figyelmeztetnem azon külfölségekre, melyek az október 20-i irányeszmé s a febr. 26-iki kivétel közt fejlődtek ki.

Csak azt kívánom kiemelni, hogy például az október 20-iki határozások szerint birodalmi tanács lett volna mérsékelt számmal az országgyűlések delegáltjaiból egybeállítva; míg viszont itt birodalmi gyűlés áll előtünk, — akárhogy nevezessék is, — mely két házra oszlik 4-500 egyénből áll, s nemcsak az országgyűlések választottaiból, hanem közvetlen választások útján is, tehát tökéletes birodalmi képviselőlet alapján alakítható.

Magyarországra nézve, az oct. 20-iki összes határozások szelleme, mert itt szükséges a diplomát az ugyanazon napon kelt kéziratokkal összefüggésben venni szemügyre, és a febr. 26-i nyilatkozat értelmé között a különbség az, hogy míg október 20-án maga az elv alkotmányos tárgyalása, és az ő alkotmánytörvényi öszhangzásba hozatala helyzetelt kilátásba febr. 26-án a törvényhozásnak meg sem kísértett beleegyezése, vagy meghallgatása nélkül történt e részben határozó intézkedés, és az országgyűlés feladata egyedül a 85 tag megválasztásának módja feletti tanácskozássra szorított.

En részünkről igen természetesnek látom, hogy az osztrák ministerium ezen alkotmányos öszpontot irányban működik, s hiszem, hogy ezt annak legnagyobb része azon erős és teljes meggyőződésben teszi, miképp a birodalom erejét, hatalmát, jövődjét csak ezen módon alapíthatja meg.

Kevésbé bírom az egyiknél vagy másiknál felfogni azt, miképp lehessen a kormányzat gépezetének kereteit 10 éven keresztül minden erélyvel és buzgalommal abszolút irányban hajtani, és ritka ön-feláldozással ugyanazon erélyt és buzgalmat az ellenkező irányban felajánlani. (Tetszés.)

Azt is természetesnek látom, hogy a burocracia, mely október 20-án megfogta, de lefegyverezve nem lön, a hatalmat, melyet kényelemmel gyakorolt, megosztani, vagy átengedni nem kívánja, ez annyira a dolog természetében fekszik, hogy bárgyu a ki ezen csodálkozik, de gyámoltalan, a ki jogosulatlan beavatkozását ttrti.

En ez irányt dynasticus és birodalmi szempontból nem tartom célravezetőnek. — Ugyanis azt hiszem, s e részben a legtöbb események sem ingaták meg hitemet, — hogy azon országok tömbe, melyek osztrák birodalomnak nevezete alatt egy nagy hatalmi államtestet képeznek, nem a vakeszt szelleménye, hanem a történetileg kifejtett belső szükségleteknek, az érdekek rokonságának, és részben az európai viszonyok békés fennmaradása, s üdvös fejlődésének követelménye.

S e részben nem csak a történelem int arra, — mert hisz látjuk a legérgebb időkben is, hogy bármelyikében ezen országárszékben, melyek jelenleg egy államtestté alakultak, államférfiai előrelátással és tetterővel bíró egyén vergődött a hatalomra, nyomban igyekezett hatalma alá keríteni az államok majdnem azon összességét, a mely jelenleg több százados kapcsolaton létezik; így a Jagellók, így a Cseh Ottokár, Korvin Máttyás és többen, — de tanúsítja azt talán Anstriának Közmondattá vált szerencséje is.

Megvallom ugyanis, hogy még a pomologia terén sem hiszek a kertész szerencsés kezében, hanem inkább annak ügyességébe és szorgalmába helyezem bizalmamat; és így a politika terén sem bíhetek oly szerencsében — mely századokon keresztül mindig az elhatározó pillanatban játsza a mentő szerepét.

Itt az okot mélyebben kell keresni; s részünkről azt azon benső szükségletben találok, mely az elhatározó pillanatban az elválni induló részeket ismét egygyé forrasztotta. (Helyeslés.)

Ezen összekötésben találtam hitem szerint Magyarország állami és nemzeti létének legközelebbi biztosítékát. S erre nézve szabadon tekintélyre hivatkoznom, egy férfinak, kinek, míg él, hazaszeretét senki kétségbevonni nem merte, kinek ravatalán egy egész nemzet osztatlanul gyászolt, kinek államférfiai belátásáról munkáinak talán minden lapja tanuszkodik, és ki az elszakadás eszméje ellen, és az összekötés mellett hajdan a próféta ihlettségével szövelte.

De tanúsítja azt őseink példája is: látjuk ugyan is, hogy már igen sokszor voltunk közel az elváláshoz, és őseink bölcsesége ismét helyesebbnek tartotta az együltmaradást, talán őstörvényileg sejtve, hogy ez fenyegeti még legkisebb veszéllyel nemzeti létünket, mert sokkal polgárusultabb az elem, hogy sem bennünk kiirtson, és nem eléggé ügyes, hogy magába főlsvíjjon. (Tetszés.)

De éppen ezen összekötésben szükséges,

hogy Magyarországnak meglegyen kellő sulya és nyomatéka. Nem egyedül az ország történelmi múltja, vagy kiterjedése végeit, nem azért, mert fajunk talán politikailag érettebb, vagy alkotmányilag tapasztaltabb, ha ez így volna is, jobban szeretem, ha ezt mások mondják el felőlünk, hanem azért, mivel azon polyglott tömkelegben, mely az osztrák birodalom népeiből alakult, azon népfaj, melytől Magyarország elnevezését nyerte, az egyedüli rokotalan faj.

Szemeink bíraban függnek a külföldön, nekünk itt élünk, nálunk kell. És éppen ezért vagyunk arra hivatva, hogy e fajok közepette, melyek többet kevesebbet kifelé gravitálnak, a conserváló s neutralizáló elemet képviseljük, csak helytelen számítás, vagy erőszak téríthetnek el azon ösvényről, melyet a dolgok természetes folyama, és a józan ész számunkra kijelölt. (Tetszés.)

Erre nézve természetes, hogy nem legjobb kezdet, ha egy nemzetnek, mely 848 éven keresztül alkotmányos életet élt, ezen alkotmányos életének jogfolytonossága vétetik kétségbe. És ugy hiszem, hogy azon negatoria, mely e jogfolytonosságot kétségbevonja, senkisé nem várható egyebet, mint azon határozott hangulatu affirmatiót, mely törvényeink minden bethűjéhez ragaszkodik. (Tetszés.)

Ki egyebet remélt, az nem ismerte azon népet, mely talán száz vélemény-áryalatra oszlik, midőn jogait biztosítva hiszi, s ezen áryalatok felet keleti véreinek egész hovával vitakozik, de egy tömör testté alakul, mihelyt nemzeti vagy állami létnek jogfolytonosságot kétségbevonva látja. (Élénk tetszés.)

Ezen alapokon a közvetítés műve lehetetlen. Másrészt oly állapotok mellett, mint a közigazgatás terén kifejlődtek, a kormány állása jóformán tarthatlan.

A kormánynak csak két alternativa közt van választása: erőszak vagy erőtlenség közt.

Az első alkotmányos szempontból veszélyes alkalmazni; a másodikban magasabb kormányzati szempontokból és magának az országnak érdekében nem szabad megnyugodni.

Mit rejt a jövő méhében, arra nézve csak sejtelmém vannak.

Hogy ezeknek némi hitelt szerezzek, szabad legyen egy mondatot idéznem 1843-ból.

En akkor mint megyei követ kevesed magammal küzdöttem a kk. és rr. egy határozata ellen, melyben magvat láttam rejteni azon viszályoknak, melyeknek keserű gyümölcsein még jelenleg is tépelődünk. Ha jól emlékszem, körülbelül ezeket mondtam:

„Ha bekövetkezik az idő, midőn az észak népeinek árjai, megunva rideg bölcsőjüket, Eu-ópa polgáriodásának másodszeri végjátját meghorbanják, akkor mi, a hosszas béke karjai között álomba ringatva, a fényűzés által elpibulva, könnyű martalékokká válandunk, ha ez elhatározó pillanatban hon lakosait egy szív, egy lélek, egy érzés nem egyesíti.”

Abban talán csalatkoztam, hogy a győzelem oly könnyű volt; de a jóslat teljesült.

Most ismét válságos perzeket élünk, válságos ponton állunk. És én sejttem, hogy ha Lajtán túli szomszédaink fiatal alkotmányos életüket arra használják fel, hogy erőttelvé térítsenek költükbe, holott tartósan és maradtól csak saját beleegyezésünk és csak a jogok kölcsönös tisztelése, az érdekek kellő méltánylata után sikerülhetne az ilyenmü frigy: akkor meg lehet, hogy pillanatnyilag sikert aratnak, de a birodalom jövődjét biztos alapsra helyezni nem fogják. (Helyes.)

És attól tartok, hogy beérkezendik az idő, midőn a bánat érzetével fognak visszagondolni azon pillanatra, melyben egy szabad nemzetet és jogait mellözve, ezek romján kívántak saját jogaiknak érvényt szerezni.

Ha viszont mi a törvényes útról eltérve, jogos igényeink helyett jogtalan és hiu ábrándok után kapkodunk, vagy pedig, ha jogos igényeinket érvényesítve, nem igyekszünk azokat az élet-erőssé vált igényekkel, és a tények hatalma által kifejtett viszonyokkal egyeztetni; akkor ismét meglehet, hogy hosszús vadadás után ezen ország lehet dicső és boldog, de attól tartok, hogy Magyarország nem lesz többé. Nem lesz azon Magyarország, melyet sz. István hajdan koronája alatt egyesített; nem lesz azon Magyarország, melyet őseink vértükkel szerezték, de eszükkel tartottak fenn. (Tetszés.)

Egyébként én töretlen bizalommal vagyok a király igazságszeretetében, és a hivatkozást a helytelenül értesített fejedelemtől a helyesebben értesítettéhez még mindig lehetők tartom. Bizom a veletünk század s kapcsolatban álló népek helyes fel fogása, és saját érdekük engallta méltányosságában. Bizom végre nemzetünk jó nemtőjében, mely e népet a tévedések köréből mindig visszavezérelte a józanság törvényéhez. És azért hiszem és remélem, hogy — habár talán avatottabb és szerencsésebb kezeknek — de sikerülend előállítani egy művet, mely nem hónapokra, nem évtizedekre hanem századokra legyen számíthatva, miként századokra volt számíthatva őseink alkotmányos szerkezete. Hiszem és remélem, hogy azon alapot, mely a forradalom é kényuróság után épen fennmaradt, a nép jogérzete alapján és azon számos munkás segélyével, kit előbb nélkülözünk kellett, sikerülend emelnünk egy művet, melyet „nec imber edax, nec aquilo impotens possit

diruere, nec innumerabilis annorum series, et fuga temporum.” (Éljenezés.)

Kül- és belföldi levelezés.

Bukaresti. Jun. 30.

Bosziano ministeriuma visszalépvén, új miniszterek lettek: Krezesleszko Miklós elnök, és pénzügyér, tábornok Floreszko Janos helyügyér, Karádi Döme nevelés- és igazságügyér. A régiek közül megmaradtak: Szavel Mann hadügyér és Balaneszko külügyér, tábornok Floreszko hazajöveteléig a helyügyet is az elnök vezeti.

„Sok mondanivalónk volna embereinkről, ügyeinkről és azon állhatatlanságról, mely több év óta bántja hazánkat; de a sajtó felett lebegő ordináncz elfojtja szavunkat s tiltja kimondani, a mit gondolunk, mint hazafiak és szerkesztők; a mit tudhatunk és ki mertünk mondani, ez azon kevésből áll, hogy nem tudjuk a ministerium visszalépésének okát, sem az újak programját. Az egyének változásának nem hisszük, hogy valami haszna volna bárkire nézve is, azért a mit az egész országgal óhajtunk, ez a mostani rendszer megváltoztatása és ama állhatatlanság megszüntetése volna, a mely elszibbaszt minden erőt és megakadályozza dolgaink szabályos menetelét.

A világ különbözőképp értelmezi a törvénytudó volt ministerelnök bukását; legtöbben ennek okát azon törvényjavaslatok erélytelenségében és hiányosságában keresik, melyeket kiadott névszerint a nyugdíj és a dohány felől, melyeket a senatus visszavetett s a ministerium további tanulmányozás végett visszavont. Azt hisszük, hogy az olyan törvények, melyek az egész hazá ellenszenvével találkoztak, nem érdemlik meg a tanulmányozást. Nincs más teendője azért az új ministeriumnak, mint az, hogy a haza és egyesek érdekeinek jobban megfelelő törvényjavaslatokat terjeszteszen elő, azok helyett, melyek a haza és egyesek érdekeit annyira sértegették, s melyek ellen a közvélemény annyira felszallat.

Ha jellemezni akarnók a volt ministerium működését sehogys se tehetnők azt czélszerűbben, mintha idézzük a mit egy Oltvidéki képviselő mondott: „Ha volt ministerium, a melyik sem jót sem rosszat nem tett, ez a Bosian ministeruma volt.” Valóban ugy van, azon néhány sajtó megszorításon és igaztalan nyugdíj- és dohány-törvényjavaslaton kívül egyéb rosszat nem is mondhatunk fölöle, egy néhány hivatalnok megcserelése, egy néhány körlevél a prefektekhez, ime ennyiből áll a B. ministerium öt hónapi működése.

Azt hisszük, hogy ez kielégítő sehogys sem lehet egy nemzetre nézve, főleg mostani átalakulásunk fontos korszakában stb. Ezeket mondja a „Reforma.” E lapok olvasói még emlékezni fognak miként bucszattatta el a Sentiella Kogelnicsánót a ministerelnökségtől, s így Bosziano még szerencsésnek érezheti magát. Hirlik, hogy Kogelnicsánó Konstantinápolyba fogna áttétni Negri helyébe, s hogy a B. ministerium lépésének főoka az, hogy a hg nem akart beleegyezni két gyalog és egy lovas ezred felosztásába. A dohány törvény genesisio ez: még Kogelnicsánó be akarta hozni a monopoliomot, Bosziano ezt jobb időkre halasztotta, s e helyett a dohányárusokra ilyen adót ajánlott: elsőrendű dohány okájától fizet mindenik dohányárus (tutunzszi) 18 lét, másrendűtől 12 lét, harmadrendűtől 6 lét. Ezen törvényjavaslatra a bukaresti tutunzsziak francziáson demonstráltak, azaz: egy reggel arra keltünk fel, hogy mindenik dohányárulás bezárva maradt három napig, egy pipa dohányt se kaptunk, volt lótas-futás, a tutunzsziak a senatushoz folyamodtak, s a törvényjavaslat elbukott, a boltok ismét megnyitáltak.

A „Reforma” közlebbi száma közölte halotti társulatunk alapszabályait román fordításban, ezenkívül remek cikket közöl t. Karácsoni Károly sóbánya mérnök hazánkfiáról, s ugy mutatja be olvasóinak, mint az itteni sóbányák újja teremtő geniusát. Ekkora elismeréssel még soha se olvastam, hogy itt bármely idegen is találkozott volna. E lap derék szerkesztője Valentiniano tösgyökere románsága mellett is nagy tisztelője a magyar nemzetnek és institutióinak, s minden időben ki merte mondani, hogy nagy magyar kedvelő. Nem is lehet soha lapjában oly szenvedélyes cikketek olvasni a magyarokról, zsidókról s más idegenekről, melynekért Czezar Bolioknak Kárpáti trombitáját nem régen betiltották.

Éppen most értesültem, hogy B. ministeriuma megadta az első magyar általános biztosító társaságnak az engedélyt. Főügynök itt Bukarestben Grünwald Manó, Galaczban Rottenberg. Az itteni ügynökség a franczia-utczában bére't iródát a Bndestianház második emeletén, s oly csinnal van berendezve, mely méltó a magyar névhez. A czég román, német és franczia nyelven van kitéve.

Koos Ferencz.

Udvarhelyszék, június 25.

Urnapi vásárunk is lejára az anyavárosban, s szintoly halálatlan volt a gazdákra nézve, mint az előbbie. Jó közepes tehenet meglehetett venni 20-25 osztrák frton, a közepes ökör párját 90-120 o. frton, a szebb lovak ok nélkül állottak a vásáron, azonban láttam, hogy néhány igaz lovat,

darabját 50—80 frton vették Oláhország számára; fővársunk is éppen ilyen silány volt; még eladó sem volt annyi mint ez előtt, vevő, nő ez plane hiányzott; a gyapjúnak mázsája 22 o. forinton kelt el.

Öszvetéseink a mostoha időjárás következtében csak helyen-helyen kielégítő, általában pedig ezeket közepeseknek sem mondhatjuk, sőt a közlebbi hideg napok alatt sokat szenvedtek, mint a melyek éppen virágzásukkor állottak vala be. Töröküzánk általában gyéren kelt és növéseben nagyon megátoltatott a hideg által, sőt több helyeken a felső levelek egészen le is pusztultak, s ha Julius és Augustus folytonos meleg napokkal nem ürvendzettek meg, ebből természetesen nem is leendő; árpa, zab jó közepes termést ígér.

A rom. katolikusoknak székely-udvarhelyi felgyűléseiben a nyilvános vizsgák megtartata, s mindenki, ki itten megjelent, örömmel télt el, mert önkéntlenül is kénytelen volt a t. ez. tanári karnak buzgalmáról és az ifjúság igyekezetéről, előhaladásáról nem csak meggyőződést szerezni, de ezt nyíltan be is vallani. Lennének ugyan némi észrevételeink, nem a t. ez. tanárokról nézve, kik a köztisztelést valójában kiérdemelték, s nem is az ifjúságra nézve, kik példás igyekezetet tanúsítottak, hanem némely dolgokra nézve, melyek a jelenleg fönálló intézmények kifolyásai, melyektől azonban addig, míg a nevelés a katolikusoknál bizonyos status egységjén leendő, nem szólanunk tartjuk, annyival is inkább, mivel már számtalan tényleges adat igazolták, hogy csak azért is apólin kívántak továbbra is a megrótt felszedségeket, mivel azok illetéktelen, azaz világi részről róvattak meg.

A zárúnnepély és ünnepélyes Te Deum e hó 27-én szép számú hallgatóság jelenlétében tartott meg, mely alkalommal a főtisztelendő igazgató tanár ur is állásához illő szavakat intézett az ifjúsághoz, melyek újabb tanácsot tettek arról, miszerint a nevelés ügyét valójában szíven hordja, Isten segítse s tartsa is meg eddigi buzgóságában!

Az ev. ref. főiskolában a nyilvános vizsgák most folynak, a főiskola egyik nagyérdemű főgondnoka, a köztisztelendő álló hazánkfa nemes gróf Bethlen Farkas ur jelenlétében, örömmel irhatom, hogy a nemes gróf büszkeséggel van eltelve a főiskola nemes ifjúságának előhaladásán, s egész készséggel áll ki a vizsgálati órákat s gyönyörét találja a talpraesett feleletekben, melyeket leggyakrabban éppen az általa fölvetett kérdésekre nyer, mi nem kis fényt áraszt a t. ez. tanári testület fáradságtalan munkásságára. Az intézet, mint hallom, újabb főgondnokot is kapott Gyárfás Domokos ur személyében. Az ev. reformátusoknál szép szokás, s különösen a nevelés terén, hogy több főgondnok is alkalmaztatik egy-egy főiskola mellé, nem tudom, ha valjon a katolikusok megérdemlik-e valaha, hogy ők is ne legyenek csak servum pecus, s illő állást foglalhassanak mind a nevelés terén, mind pedig az egyház, bár gazdasági ügyei körül el; annyit azonban szívesen kívánok nekik, hogy ha kivívják is valaha azt, hogy saját egyházuk kebelében a lelkieket kivéve, egyéb öket méltán megillető dolgok vezetésében a világiak is részt vehessenek; ezen állomásokra, mindig csak közbizalmat bíró s azon állomásokra megkívántató képességű, s különösen áldozni kész gyének állítassanak, különben az egészek nem lenne értelme.

Feleki Miklós, a pesti nemzeti színház egyik kiváló tagja, a székely föld s nevezetesen anyaszékünk fia, körünkbe érkezett s jelenleg az anyavárosunk mulat, hol a kolozsvári színtársulatnak most Maros-Vásárhelyen levő tagjai közül a végre Gyulai Ferenc vezetés alatt átjött tagokkal néhány előadást is rendez, s így a székely föld anyavárosa s környéke értelmehajneinek néhány élvezetes estvét fog szerezni, kik óhajtat is várják, hogy a ritka művészt kedves szerepeiben bámulhassák.

Különfelek.

* A napokban a sétater végén levő halászházon túl levő berekben egy helybeli fazakas bolttestere akadtak. A tetem világosan mutatja, hogy erőszakos gyilkosság követett el. Két gyanús egyént elfogatók, kikkel hirszerint a gyilkosság napján iddógált a fogadóban. A rendőrség nyomozza a tettest. Az eredményt annak idejében közölni fogjuk.

* A pesti lapok Lendvait folytonosan a kolozsvári színpadon szerepeltetik, pedig tudhatnák, hogy ott most ismét Kagerbauer ur társulata tartja előadásait.

* Színházunk gépezetéhez végre és valahára a választmány szerződött Aradról egy gépészt is, neve Pecht József.

* A múlt év folytán az első magyar általános biztosító társulat életbiztosító osztálya egy véletlen haláleset felvétele s a biztosított összeg rögtön ki fizetésére, Polik János tevékeny ügynökét küldte le, ki ez alkalommal Erdélyben körutat téve, részletesebben kezdé ismertetni s népszerűsíteni az életbiztosítás eszméjét, hogy minő fényes eredményel, kitűnik abból, hogy nyomasztó pénzügyi viszonyaink között is két havi működés után Kolozsvár, Maros-Vásárhely s Verespatakon halálesetre szóló

kötvényekben 170,900 forint tőke biztosítást, kitűzött korra pedig 21,000 forintnyit eszközölt. A társulat e szép eredmény s Polik János előterjesztése következtében ma már föllállít Kolozsvárt az életbiztosítási ágra nézve a főfelügyelőséget egész Erdély országára Polik ur vezetésével, ki e folyó évi januárius 1-én napjától kezdve a következő eredményeket tudja ismét felmutatni: 129 bevállás után halálesetre biztosított 167,900 frt, 33 bevállás után kitűzött korra 27,500 frt. Az összes szeremény tehát e f. évi június utolsó napjáig 387,900 frtra megy. A hozzánk beküldött kimutatás szerint közöljük azok neveit, kiknek ma már a három évet túlhaladva biztosításuk, az társulat évi nyereségy osztlékait élvezik: Albu Endre Kis-Borosnyón, Botos Kálmán Tompán, Barla Gergely Tordán, Gáll Tordán, Hincz Miklós M. Vásárhelyt (2 Kötvény), Hori Farkas Gy. Mostoron, Kovács Sámuel Dézsen, Ládai István Sz. Ujvárt, Miller Adolf Sz. Ujvárt, Mihály Endre Székes, Pálfi András Sz. Lászlón, Proheszka Juliána Tordán, Reich Albert Sz. Ujvárt, Szalma József Balla-Vásáron, Vajna Ferenc Dézsen, Zelinczy Pál Fülöpösen. Balog István kötvény-birtokosa Gyöngyösi Ferenc Kolozsvárt. Alkalmilag még megemlékezünk ez intézetről, mely hovatovább figyelemre méltóbb állást foglal el versenytársai között. A főfelügyelőségi iroda belmonostor utcában a Teleky háznál van.

* Egy egész legió kombináció áll előttünk, mely mind a leendő miniszteriumra vonatkozik. Vegyük hirtelen sorba a „N. fr. P.“ egész programját előterjeszti már az alakuló kabinetnek. Közleményei nem igényelnek ugyan authenticitást, de mint mondja, a forrás eredetiségénél fogva komoly figyelmet érdemelnek. Ezen közlemény szerint, a kabinet alakulását gátló nehézségek még nincsenek legyőzve, de a fődolgokra nézve az egyezség Mensdorff, Majláth és Belcredi urak között már megvan. Megegyeztek volna, hogy a teljes reichsrath, ugy a mint azt a febr. patens megalapította, megszűnjék, s hogy egy részről a szűkebb reichsrath, más részről a magyar országgyűlés (Erdély és Horvátország ad hoc részvételével) válassza azon delegátusokat, kik a középponti alkotmányos testületet képezzék. A miniszterium azonnal előterjesztendő a miniszter-felelősségi törvényt. A közigazgatásban nagy reformok czéloztatnak, a többi között a törvénykezés teljes különválasztása a politikai adminisztrációtól, a mi által sok költség megkíméltetik a birodalmi budgetben, hanem áthárul a tartományi és községi pénztárakra.

* Fentebbi források szerint a cabinet alakulását a pénzügyi kérdések rendezése gátolja leginkább. A magyar udvari kancellár kívánja, hogy az adó megszavazása és behajtása a magyar országgyűlés és a szűkebb reichsrath által történjék. Ellenben Belcredi gróf az adómegajánlás jogát, és a behajtást a középponti alkotmányos organumra bízza, azonban a küllő országok magyar budgetet megadja, s hogy ebből fűdöztesse a költségek, míg Majláth ur csak a jövedelem tölséget ajánlja beszállítani az állampénztárba.

* A „Wanderer“ arról értesít, hogy gróf Belcredi végre teljesen ki van nevezve államminiszternek, a pénzügyminiszteriumot ideiglenesen Holzgethan vonó át; igazságügyminiszternek báró Raule van jelölve. Herceg Auerspergnek, az urakháza eddigi elnökének miniszterelnökké való kinevezetése valószínűnek tartatik. A Magyarországgal való realis unioinak, habár csak mérsékeltan való fentartása, ez képezne az új cabinet politikai rendszerének alapját. A mint a teljes birodalmi tanács feladatát befejezi, a szűkebb birodalmi tanács összehívattatik. A hadügyi költségvetésnek további leszállítása már el van határozva.

* A „N. Fr. P.“ ugy látszik komolyan aggodik az erdélyi reichsrath urak sorsáról: Hogyan? — Kérdi — tehát az erdélyi huszonhat reichsrath urat haza fogná küldeni, s ott kitenni az oppositio guanyának? az urakházaának erdélyi tagjai szintén elvesztenék diplomáikat? Egyesült magyar, horvát erdélyi országgyűlést hívnának össze? vagy megmarad a három országgyűlés külön, s csak a delegátusok választására küldenek követeket Pestre? Hát a „N. Fr. P.“ nem találja természetesnek, hogy ha egy rendszer megbukik, következményeinek is utána kell hogy menjenek?

* A régi „Presse“ szerint az eddigi rendszernek fő képviselője, lelke és szelleme Lichtenfels báró volt; az újnak a császári akarat, s mint közvetítő Eszterházi Mórca gróf jelenik meg. A gróf oly férfi, a ki több ízben keményen opponált Schmerling urnak a ministertanácsban, de a kit azért Schmerling urnak nem sikerült oly könnyen félretétetni, mint a hogy Rechberg gróffal megtörtént.

* A pesti „Concordia“, a magyar románok közlönye, azt mondja, hogy azok igen csalatkoznak, kik azt hiszik, hogy a románok nemzeti ügyüket illetőleg inkább félnek a dualismustól, mint az ugynevezett centralismustól.

* A pesti lapok írják: bire terjedt s a hivatalos lapok és a „Pester Lloyd“ is említik, hogy az egyetemi ifjúság mult szerdán a Kamon-kávéházból loyális s hazafias szellemű „tüntetés“-re készült, melynél azonban „minthogy az ily zajos jeleneteknek, ha azokhoz a nagy néptömeg csatlakozik, lefolyásáról nem lehetne kezeskedni, a hatóság jónak

látta a közbenlépést s figyelemzett tanácsaira az ifjúság a demonstrációról lemondva, csendesen szétoszlott. A „P. Lloyd“ szerkesztője e hirre vonatkozólag száz egyetemi polgár által aláirt nyilatkozatot vett, melyben az illetők kijelentik, hogy mult szerdán összegyűllekezésre terjesztettek ugyan több kávéházban névtelen felhívások, de ezek „nem az akadémiai ifjúság köréből származtak.“

* Castellamareben közelebből egy gyalog és egy tengerésztszít közt párbaj történt, melyben a viaskodás nyolcz óráig tartott. Tizennyolczszor rohantak egymásra s kölcsönösen mintegy 50 sebet osztottak egymásnak, — a nélkül azonban, hogy a sebek közül csak egy is veszélyes lenne.

Politikai hírek.

Angolország London, jun. 30. Mazzini jun. 12-én levelet írt, mely az olasz „Il Dover“ lapban is megjelent. A levél az öreg agitator helyzetét adja elő az olasz kormányhoz a velencei kérdésben. A levél visszatér az eseményekre egész az 1863-ki évig. Kilátszik minden sorból, hogy Mazzini semmibe sem akar kezdeni Victor Emanuel-vel, de a király sem Mazzinival. Czéljuk ugyan egy, de utak különbözök. Mazzini minden pillanatban türesem akarja vinni a dolgot Austriával, míg az olasz kormány nem tartja az időt megérkezettnek.

A „Daily news“ nagyobb heveskedik Vegezzi küldetése miatt. A feletti elfuuttatást bocsátva előre, hogy mennyiben vérebén van az olasznak a görbe utak használása még a magán életben is, kiemeli, miszerint e tekintetben Cavour is telivér olasz volt, s szerencsétlenségnek vallja, hogy Turinből nemrég elköltözött utódaira kevés vagy semmi részt se hagyott végrehajtó erélyességéből. Becsületesség, erély és ügyesség található ugyan mond — a mostani fiorenczi kabinetben is; de attól tartunk, hogy sem ezen kabinetben, sem küllődi ügyvivőiben nincs meg az a megtörhetlen önbizalom, az a profétai ösztön, az a szilárd fogás, mely az események felett uralkodik, s ázokat kibékíti az ármanyszellemével. És bizonyára nem volt eléggé képes a turini vagy fiorenczi nem hivatalos vagy bizalmas küllött egy Antonelli bibornok államtitkárnak megfelelni a diplomaiai párbajban.

Az „Examiner“ példátlan fontosságy eseménynek mondja a porosz országgyűlés beuzását, s meg van róla győződve, miszerint hasztalan lesz minden kísérlet III. Napoleont utánozva behozni akarni a katonai kormányzatot látszólagos alkotmánynyal. Nem alkalmas a német föld annak átfiltetésére; mert a németek tapasztalatból ismerik már a zsarnokságot, s ki is bontakoztak alóla, s ők sem nem communisták, sem nem anarchisták. Csak hosszú zabolatlanság után, a melyet Németország nem ismer, barátkozott meg egy nemzet a bonapartismussal; a németeket nem lehet soha francziákká változtatni.

Franciaország. Páris, jul. 2. Drouin de Lhuys Oroszországhoz közeledéstől tartván ismételve kért felvilágosítást Metternich bgtől, a bécsi miniszterválságra vonatkozólag. Budberg báró orosz követvel is, ki vasárnap érkezett vissza Párisba, szintén érkezett Drouin de Lhuys. Hallomás szerint Rouher oda nyilatkozott a császár előtt, hogy az octoberi rendeletet el kellene törölni. Hirre van, hogy O'Donnel a cortes elé a spanyol gyarmatokban létező négerek felszabadítását tárgyzó törvényjavaslatot fog terjeszteni. Florenczából jelentik, hogy a király határozottan az alkudozások megújítása mellett nyilatkozott; s el volna határozva a mostani kabinetet, ha a szűkség ugy kíváná — Ratazzi miniszteriummal felváltatni. Egy értekezésben, melyet tegnap Metternich bgt Drouin de Lhuysal tartott, a hg azt erősítette volna, miszerint Austria nem avatkozott a Rómában megkezdett alkudozásokba. Drouin de Lhuys ismét azon van, hogy az Elbe hgsegekben a népséget meg kell szavaztatni. A bécsi miniszterválság itt kedvezőleg fogadtatott, mivel az austriai birodalom küllőféle nemzetiségei igényeinek kielégítését remélik a történet változástól. Pepoli marquis Fontenebleauban érkezett. A spanyol új kabinet a küllővárosnál levő képviselőihez körlevelet intézett, melyben az olasz királyság elismerése közvetlen bekövetkezendőnek mondatik. (Más távirat szerint kétségbe vonatik ezen állítás valósága, mivel O'Donnel a cortes tegnapi ülésében idevonatkozólag interpelláltatván kikerülte az egyenes választ.) Az udvar csak rövid ideig fog Fonteneleauban tartózkodni; a császár kevés vendéget hívott meg. Hirre terjedt, hogy a kiállítási bizottmány elnökét Bonaparte Lucian hg fogja kineveztetni. A Mexikoból érkező hírek kivétel nélkül kedvezően hangzanak. — Algirban új ezredek (tu kos ok) alakítottak, melyek esetlegesen Mexikoba vannak rendeltetve.

Olaszország. Florencz, jun. 28. A „Köln Ztg“ levelezője nagy önhittséggel állítja, hogy szó sincs komoly miniszter crisisről. Lanzának nincs eszébe a letöszönés, soha a püspökök esküje kérdésében, a maga személyes meggyőződését követve, sokkal engedékenyebb lett volna, mint collegái. Vegezzi jelentései sem olyneműek, hogy a ministerek összetartását megingathatnák. Készen kívül áll ugyan, miszerint Rómába Austria és a legitimisták hiszították meg a szent szék és az olasz kormány közötti kiegyezkedhetést, s ürügyül a püspöki esküt vették. Hogy a pápa Vegezzi küldetése

idejének második felében egészen olyan hangulatot követett, a mely nagy mértékben ellőtött Victor Emanuel-hz intézett levele eszellemetől, az tisztán osztrák-bourbon befolyásoknak tulajdonítható; az pedig, hogy micsoda szolgálatot tett vele Austria a katolicizmussal, nem sokára ki fog derülni. Az osztrák diplomacia Rómában kivított győzelmének természetes gyümölese az fog lenni, hogy az olasz nemzetnek, az egyesülése utjában álló fő akadály elleni gyűlöletét annál inkább fölingerli.

Németország. Berlin, jul. 2. A „Spener-sche Ztg“ bécsi távirata, mely szerint Halbhuber báró visszautasította volna Zedlitz urnak abbeli indítványát, hogy az augusztenburgi hg születésnapjára tervezett tömeges demonstratiók ellen katonai erő használtassék, most hiteles oldalról oly módon igazítatik ki, hogy Zedlitz ur ily indítványt nem is tett, hanem csak utasításának megfelelőleg figyelemzett az ezen demonstratiókból eredhető veszélyekre, és kijelentette, hogy Poroszország, ha jogai a hercegségekre ez alkalommal bármily módon sértenének, ez ellen minden rendelkezésére álló eszközöket felhasználand, s esetlegesen a megszálló seregeket is szaporítani fogja.

A „Bresl. Ztg“ levelezője azt mondja a miniszterválságról, hogy a mit eddigél hallani, az nem igen több pusztá birné, gyanításnál. Ellenben biztos forrás után bizonyost írja azon nagy borderejű, a miniszterválsággal csaknem egyenlő fontosságy, s azzal szoros összefüggésben levő hirt: Császár ö Felségétől ma érkezett Frank b. hadügyminiszterhez sajátkezű levél, melyben a miniszter utasítatik, hogy az egész hadsereget (tehát az olaszországi is) kivétel nélkül békelábra állítsa. Ezenkívül utasítatik még, miszerint a béke-állomány mellett lehető legnagyobb megtakarítási javaslatokat készítsen, s egy hét alatt tegeyen ide vonatkozólag jelentést. Ezen bir a fensőbb katonai körökben — s jelenleg még csak is ott bírnak föléle tudomással — a legnagyobb megálettést idézte elő. A dolog tisztább megértésére jó lesz tudni, hogy Olaszországon kívül még Gácsországban, Déli-Tirolban, és Schleswig-Holsteinban vannak csak hadi lábon álló csapatok. Ugy gyanítják, hogy ezen leszállítás Austria és Franciaország jelentékeny közeledése folytán lett lehetséges.

Ujabb Bécs, jul. 5. Az urakháza mai ülésében az elnök jelenti, miszerint előre nem láthatott események következtében a pénzügyi bizottmány szűkségesnek tartotta újból tanácskozás alá venni a hadügy és tengerészeti költségvetéseket, s hogy ez okból napoltatott el a tegnapi ülés, s a költségvetés feletti tanácskozás e miatt maradt el a mai napirendről.

— Páris, jul. 3. Azon értekezésben, melyet tegnap Drouin de Lhuys és Metternich hg tartottak egymással, szóba hozatott az austriai miniszterválság, melyről Metternich oda nyilatkozott, hogy az tisztán belügy; továbbá a hgsegek kérdése, melyről szólnán Drouin a nemzetiségek elvének érvényesítéséhez ragaszkodott; végre Austriának állítólagos beavatkozása a Vegezzi-féle alkudozásokba, a mit Metternich határozottan tagadott. El van a hire terjedve, hogy Franciaország közbenjár Olaszország elismertetése ügyében; hallomás szerint Olozaga fogna Olaszországba küldetni, a diplomaiai érintkezés megújítása esetében; Cialdini fogja notificálni a székvárosi Florenczba áttételét. Bizonyos, hogy Primnek része volt a haladási párt programjának fogalmazásában. A miniszterelnök szerencsekívánó vidéki küllött-segek elfogadásával van elfoglalva.

— Köln, jul. 3. A „Köln. Ztg.“ felhatalmazottan vallja magát merőben alaptalannak nyilvánítani egy bécsi lap azon közleményét, mintha Berlinbe egy osztrák sürgöny érkezett volna, melyben azon fenyegetés volna kimondva, miszerint Austria visszavonja minden eddigi engedményét, haogy Poroszország valósitána Augustenburg hg eltávolítását a hercegségekből. A bécsi kabinet — mond a „Köln. Ztg.“ — nem tett Poroszországnak semmi engedményeket, hanem csak ajánlatokat. Csak szerencsétlenül kiütt háboru után vonhatná ki csapatait Poroszország a hercegségekből.

— Newyork, jun. 23. Seward következő nyilatkozatot tesz közzé: Miután Nagy-Britannia az egyesült állami hajók elleni szabályzatot teljesen nem vetette vissza, az utóbbiak nem fogják üdvözölni az angol lohogót. Együttal tiltakozik a lázadásnak előbb történt elismerése ellen, mivel ez népjogellenes. — A négerek közt nagy halandóság uralkodik.

Távirati tudósítás a bécsi börszéről.
Julius 6-kán: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 74.80. — 5% Metallikus 100 frt 69.60. — Bank-részvény 797. — Hitelintézeti részvény 200 forint 177.90. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/4 kr 109.50. — Ezüst 107. — Cs. kir. arany 5.21. — 1860. kölcsön 91.45.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

